

VESZPRÉMI HIRLAP

POLITIKAI HETILAP.

AZ EGYHÁZMEGYEI IRODA HIVATALOS KÖZLÖNYE ÉS EGYHÁZMEGYEI HIVATALOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

Megjelenik minden vasárnap.

Előfizetési ár: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. (Tanítóknak egy évre 8 kor.) Egyes számai ára 24 fillér.

Hirdetések ára: Egész oldal 32 kor., féloldal 16 kor. stb.

Felelős szerkesztő:

Hoss József dr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Veszprém, Egyházmegyei Nyomda. (Telefon: 61.)

Előfizetéseket elfogad és hirdetéseket felvesz: a kiadóhivatal.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez intézendők

A harctéren levő ifjak kenyere. A budapesti egyetem megnyitása ünnepélyén a rektor beszédében a következő megszívlelendő megjegyzéseket tette: *Elejét kell vennünk, hogy az itthonmaradottak bármily irányban is eléje kerüljenek a harctéren küzdőknek.* Az állásokat nem szabad véglegesen betölteni, hanem csak ideiglenes helyettéről kell gondoskodni. Hazafiatlanságot követ el az a család, amely ragaszkodik ahhoz az ügyvédhez vagy orvoshoz, akit hadbavonult kollégájá helyett fogadott. A társadalomnak ügyelnie kell arra, hogy a hadbavonultak helyét el ne foglalják mások, nehogy a háborúból visszatérve azt a keserű tapasztalatot tegyék, hogy a háboru alatt megelőzték őket olyanok, akik a háboru előtt alattuk voltak.

Föl a munkára!

A háboru kitörése óta elértük a második őszi küszöbét s nem sokat kell vizsgálnunk, hogy megállapítsuk, hogy a mostani őszi időszak még fokozottabb kötelességeket ró az itthonmaradottakra, mint a múlt évi, különösen ami a mezőgazdasági munkálatokat illeti.

Mindnyájan jól tudjuk, hogy az el nem képzelt meredeket öltött háboruban országunk léteéréke feltétlenül megköveteli, hogy hadseregünk harckésztsége állandóan fenn-

tartassék, ez pedig — amint azt szintén mindnyájan jól tudjuk — újabb és újabb korosztályoknak behívását, kiképzését és harcbaállítását, valamint a hadsereg megfogyatkozó loállományának állandó pótlását tette és teszi szükségessé és elkerülhetetlenné!

Ennek egyik természetszerű követelménye abban nyilvánul, hogy az országbanmaradottak száma és azok közt a földmiveléssel foglalkozók száma is igen megapadt s ezenkívül erősen megfogyatkozott a mezőgazdasági fuvarerő is, úgy hogy az idej őszi még jobban meg kell erőltetnünk magunkat, hogy ezenfelül még minden egyéb munkát elvégezzünk, amit a jövő évi termés biztosítása megkíván.

Pedig egyikünk előtt sem lehet kétséges, hogy ezt a feladatot meg kell oldanunk nemcsak az itthonmaradottak életérdekeiből, hanem talán még inkább hadseregünk harckésztségének fenntartása s ami ezzel egyértelmű: édes hazánk s területén fennmaradásának biztosítása okából is!

Ne tétovázzunk tehát és ne késsünk egy pillanatig sem, hanem fogjunk össze s idősebbek és ifjak, asszonyok és gyermekek álljunk sorompóba, vessük latba minden tudásunkat és erőnket s megfontolt beosztással, egymás segítségével végezzük

el az őszi szántást-vetést s az összes egyéb mezőgazdasági munkákat.

Közös erővel, egyetértéssel és helyes munkabeosztással még a gyengébbek is, az asszonyok és a gyermekek is bámulatos eredményt tudnak elérni. Nem is kétkedünk benne, hogy a földmiveléshez többé-kevésbé értő magyar asszonyok megértik a történelmi idők fontosságát, megértik, hogy hős katonáink dicső tetteihez méltóan nekik is — karöltve a magyar ifjúsággal — ki kell venniük részüket itthon a létfenntartás most már igen megsúlyosodott küzdelméből!

Hisszük és reméljük azonban azt is, hogy azok az itthonmaradt munkabíró férfiak, akik eddig nem foglalkoztak a mezőgazdasággal, beállanak a munkába és megfogván az eke szarvát, a hadbavonult földmivelőket tőlük telhetőleg pótolni igyekezzenek.

A mezőgazdasági munkák idejére felmentett hadköteleseknek, valamint a bevonult katonák révén állami segélyezésben részesítettek között a munkaképeseknek pedig egyenes kötelességük, hogy megfeszített szorgalommal és buzgósággal dolgozzanak a maguk gazdasági munkájuk befejeztével mások segítségére siessenek.

Ha a kormány rendelkezéseinek elgget teszünk és útmutatásait követjük, ha a

Jegyzetek a „Jegyzetek“-hez.

Zákány, 1915. okt. 18.

Kedves Dezsóm!

(T. i. én a levélbeli megszólítás után felkiáltójelet teszek, nem pedig vesszőt, amit azok érdemelnek, akik háboruelőtti, sőt titokban s némely árucikkben maig is tartó anglo- és gallomániájukban azt nálunk is divatba hozták, holott semmi értelme.)

Mindig örömet olvastam okos soraidat e lapban, melybe (ezzel dicsekszem is) az én szerkesztésem idején kezdte írni. Legutóbbi „Jegyzet” is igaz visszhangot adott lelkemben, s ezt a visszhangot kottázom le most e sorokban.

Különösen két tételben egyezünk mi ketten, és úgy vélem, sok millióan mi magyarok.

Az első: hogy mily undorító az a „belső háboru” nálunk. Az uszora. Mások kárán vagyont szerezni a „hja, háboru van!” címén. Csak nem akarunk és nem merünk nyíltan mindent megírni. Nem akarunk, mert minek a szennyesünket a világ orrá elé tenni, pláne most, — és ebben igazunk van; nem merünk pedig, mert a cenzura ugy is megkérczerázná az írásunkat, ugyanabból az okból, és ebben neki is igaza van.

Amde egyetmást mégis csak meg szabad és meg kell írni erről a fekete tételtől.

Először is: miért nincs meg ez a szennyes Németországban? Mert azt nem hiszem, hogy ha volna, azt meg ne tudtuk volna. Hát miért nincs? Felelet: „hát miért?” Vagyis róstellünk felelni. Mert ott minden német tudja, hogy ha olyant tesz, azzal a hadseregét, a polgárait, a hazáját károsítja meg. De ez nem elég. Hiszen a mi uszo-

rásaink is tudják ezt. A különbség csupán ennyi: Németországban, mivel tudják ezt, azért nem teszik. Nálunk pedig, mivel — azaz: *habár* tudjuk ezt, azért — illetve: *mégis* teszik.

Kerekén szólva: nálunk még nincs elég *nemzeti öntudat*. De hogyan is lenne? Tessék csak elolvasni a tudósítást a mult szombati lapokban a rendőrség razzijáról a pesti Royal-kaveházban! (Igaz is: Royal — miért hívnak egy magyar szajhot Royalnak? Te tudod, Dezsó? Én nem.) Egy csomó előkelő idegent lefűlet akkor a rendőrség. Hat *azokban* legyen magyar nemzeti öntudat?! *Azok* ne akarjanak meggazdagodni a mi kárunkon, mikor olyan könnyen meggazdagodhatnak?! *Azok* ne tegyék ezt, mikor a mi saját véreink is teszik?!

De tulajdonképen, tudod-e, Dezsóm, miért tartjuk mi itt *azokat*? Én nem tudom. Ha tudod, ird meg nekem. Mert borzasztóan szeretném tudni, kinek van rájuk szüksége ebben a hazában? Mindig ezt kérdeztem magamban, mikor Pesten jártamban láttam őket — szép számmal.

Másodszor. Én máskor sem igen értem, miért kell egy árunak három — usque tizenhat kézen (recte: zserben) keresztfülni, míg eljut ahhoz, akinek arra szüksége van? Meg kevesebb értem most, háboru és szükség idején. Mert ezt is tegnap olvastam, hogy t. i. egy bizonyos árutömeg *tizenhat* kézen ment át a fogyasztói.

Hát miért kell ezt eltérni? „Szabad kereskedelem” búbják címe alatt? Leben und leben nicht lassen? Rendkívül kíváncsi vagyok arra, aki nekem be tudná bizonyítani, hogy abban a skálában, amit egy árucikk végig fut, szükséges több hang is, mint ez az öt: 1. termelő, 2. a nagykereskedő ügynöke, 3. a nagykereskedő, 4. a kiskereskedő, 5. a fogyasztó. (Már árucikkneként egyiket-másikat más neven nevezünk.) Mondjuk, hogy

még egy közbeeső tényezőzt még meg lehet térni. De még *tízet*?! Fúj! Hát nem halálosan nevetsémi való ez a — ez a — minek nevezzen? Gyere, Dezsó, nevéssünk ezen, nevéssünk, míg meg nem fájdul a — szívünk!

Leginkább a termelőt szidják a drágaság miatt. Sokszor igazuk van. De nem az *egész* drágaságnak oka a termelő, hanem az a sok *közbeeső továbbeladó*! A termelő kénytelen drágábban adni, mert amivel az állatot eteti, drágább, s amivel a földjét-kertjét műveli, drágább. Értem ez utóbbi alatt a munkást, a napszámot. Az a napszám, mely néhány évvel ezelőt két korona volt, most tiz-husz korona, legőbbször kosztal és itallal. Nálam például az idej cseplésnél a polyvagújő öklömnnyi kölyök 2 korona 40 fillért követelt (és kapott!), — pár évvel ezelőt ez a napszám 60 fillér volt. Megesett velem nem egyszer, hogy saját kedves hiveim között *semmi* pénzért nem kaptam napszámot, holott 1) *láttam*, hogy nem volt sürgős dolguk, 2) holott u. n. „robot”-ba, „papidógába” is köteles volna jönni ingyen. (Mert még ilyen is van ám a mai világban!) Hogy mennyi kárt és egyebet szenved ekkép az olyan termelő, mint például egy piébános, arról sok szép mesét lehetne írni!

Tehát ne csak, vagy: ne annyira a termelőt szidjuk, hanem a *közvetítőket*! Meg az eldugókat, a *felhalmozókat*!

Mert nem igaz, hogy azért drága ez meg az, mert nincs. Hazugság. Van! Van nálunk elég bőven minden, ami nem import. Vannak ellenben fel nem akasztott (fel nem akasztható) hazaarúlok, akik összevásárolják és eldugják, hogy azután uszorszkodjanak. Persze, aki két forint arát lop, azt becsukják hónapokra, akik pedig ezeket és milliókat lopnak uszorával —

vármegyei és a községi gazdasági intézőbizottságok tanácsai szerint cselekszünk, ha sohasem tévesztjük szemünk elől az elérendő célt — hogy t. i. az őszi vetésekben hiány ne maradjon s mindazt a munkát elvégezzük, amely a jövő évi termés biztosítása érdekében okvetlenül szükséges — akkor mindenki, fiatal és idősebb, gyermek és asszony egyaránt meg fogja találni a kötelesek láncolatában a maga láncszemét és tudni fogja, hogy tudásához és erejéhez mérten hol, mikor, milyen munkát kell teljesítenie: s akkor nagy feladatunknak tisztességesen meg is fogunk felelni! Tehát ne tétovázzunk, hanem: előre!

HIVATALOS RÉSZ.

Javadalomcsere. Dr. Kozma Kálmán kercseligeti lelkész és Tamás István kispöbdi plébános Bibornok Püspök Ur Ö. Eminenciája engedélyével javadalmat cseréltek.

Katonai behívó. Biricz János tótszentpáli káplán a hadvezetőség tényleges katonai szolgálatra berendelte.

Dispositio. Egressich Vince csóti káplán hasonló minőségben Tótszentpálra küldetett.

Pályázat. A *balatonhenyei* róm. kath. iskolaszék a kántortanítói állásra folyó évi november 3-ra pályázatot hirdet. Fizes: lakás, helyi hozzájárulások különböző címeken: 414 K, államsegélyből 786 K. Pályázhatnak férfi és nőtanítók. Kötelesek díjvelé szerint. Költségek meg nem térítettek. Kérvények a plébánia címére: *Szentbék-kalla*, u. p. Köveskál küldendők.

Pályázat. Az *ugodi* róm. kath. iskolánál megüresedett államsegélyes osztálytanítói állásra pályázat hirdet. Javadalma: természetbeni lakás, törvényes fizetés. Kötelesek díjvelé szerint. Csak ferfitanítók pályázhatnak. Választás *nov. 7-én.* Az iskolaszék.

Pályázat. A *gyepükajáni* iskolaszék tanítója halála folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: 26 p. mérő rozs, 6 kat. hold 782 □-öt szántó, 80 □-öt káposztáskert jövedelme, 2 szekér széna, és 2 öl II. oszt. tűzifa hazaszállítva, 3 drb. legelőilletmény. Lélekpenz családonként 26 fill. összesen 26 K, a község pénztárából 174 K, tandíj az államtól 144 K, a Ferenc József-alapítványtól 50 K, a többi államsegély és korpótlék. Kér szába, konyha, élelkeskam, istálló,

kocsiszin és ólaktól álló szabad lakás — házikerttel. Kötelesek: a III—VI. osztálybeliek vallás-erkölcsös nevelése a nagym. püspöki kar által kiadott terv szerint. A kántoriak végzése a régi díjvelé szerint. Kötelesek a „Gondviselés” című egyházmegyei tanítói segélyegyletbe belépni. Választás *november hó 3-dn.* Utazási költséget a pályázó fedezi. Kérvények a kaptalanfai plébánia címére küldendők.

Jótekonycélú hangverseny.

A veszprémi Szinpartoló Egyesület 1915. évi október hó 16-án, a m. kir. 31. honvédegyalozred elesett katonáinak özvegyei és árvái javára hangversenyt rendezett.

Nagyszámu előkelő közönség töltötte meg a színház pályu és széksorait és nagy lelki gyönyörűséggel élvezte a pompásan összeválogatott műsort, melynek első száma *Goldmark Zongorahármasa* volt. *Hartmann* Elemér, *Hermann* László és *Hartmann* Imre művészi előadásában a remek zenei compositio minden szépsége érvényesült, de mégis különösen a második tétel ragadta meg a lelkeket mély érzést kelto dallamával, míg a harmadik tétel gyönyörű változataival kellett nagy tetszést. Ezután *Hermann* László adott elő három kisebb darabot hegedűn. *Vieuxtemps* Adagio religiozo-ja férfias komolyságával, *Kreiser* Schönschönmarin-ja bájos finomságával, *Wieniawski* Capriccio-Valse-ja pattogó ritmusával, derült hangulatával hatott. *Hermann* László játéka teljesen kiforrott művészi egyeniséget árult el.

Egy hegedűművészről elvárható sok jó tulajdonsága mellett nem a legkisebb érdeme, hogy technikai tudásának ragyogtatása helyett, amellyel az előadás legnagyobb nehézségeit is egészen természetesen látszó könnyedséggel és egyszerűséggel oldotta meg, teljesen az előadott darabok zenei szépségeire tudta irányítani a közönség figyelmét és igazi művészi hatást tudott elérni.

Majd *gróf Kinszkyné Pálmay Ilka* énekelt el egy megható kis történetet németül és adott elő egy-egy német és magyar kabaré-számot zajos tapsok mellett. *Hartmann* Imre *Haydn* Adagio-ját játszotta celiön meleg érzéssel, *Valensin* Menuetto-ját hangulatos gyengedséggel és *Popper* Tarantella-

ját káprázatos technikával. Magas fokon álló művészete belső értékében még fejlődőben van. *Pálmay* Ilka néhány magyar nótája és táncja után *Hermann* László mutatta be két szerzeményét, egy *Helmdikus* bölcsődalát és egy szép magyar rapszódját.

A zongorakíséretet itt is, mint a többi számoknál *Hartmann* Elemér látta el oly szabatos pontossággal, annyi színező erővel és főleg olyan önzetlen odaadással, aminő csak egy vérbeli művésztlő teik, akinek nem kell attól tartania, hogy észrevétlen marad. Amíg mások sikerét támogatta, a maga művészetét is diadalra vitte.

Teljes elismerés illeti a Szinpartoló Egyesületet is, mely a jótekonyságot így kettős gyönyörűséggé tette.

Megyegyülés. Veszprém vármegye törvényhatósága f. hó 21-én rendkívüli közgyűlést tartott. Tárgyalta Debrecen város kétrendbeli átiratát is. Egyikben azt óhajta Debrecen, hogy az élő szarvasmarha, borjú és juh ára maximáltassék s a városok az elrejtett zsir, szalonna és cukor felkutatására s rekvirálására felhatalmazást kapjanak. Ennél a kérdésnél *Mohácsy* Lajos és *Kelemen* Imre bizottsági tagok szólaltak fel. *Mohácsy* Lajos a kisgazdákat védte a szélteben-hosszában hangzó s erősödő vád ellenében, hogy felébredt vagyon-szerző ösztöne az élelmiszer jogosulatlan árdragítói közé sodorták. *Kelemen* Imre viszont azoknak vádját iparkodott meggyöngíteni, akik a drágaságot a közvetítő kereskedelem számlájára írják. Maga részéről is elítéli egyes közvetítő kereskedők uzsorás törekvéseit, de a csekélyebb kivételeket általánosítani nem lehet. Véleménye szerint a nagykereskedők s a bankok zsákmányolják ki a gazdasági konjunktura kedvező alkalmait s a máktól a zsirig s szappanig mindent üzletkörükbé s árszabályozó hatalmukba vonnak. (Éppen mai szalmunkban közlünk idevágó cikket!) *Dr. Véghegy* Kálmán alispán elismerte az előadottak igaz voltát s jelezte, hogy mindezek már benne foglaltatnak abban a két feliratban, amellyel a debreceniek átiratát pártolják.

A másik átirat azt kívánja a kormánytól, hogy az élelmiszeruzorások ellen folyamatba tett kihágási ügyeket másod- és harmadfokon soron kívül intézzék el. A vármegye közgyűlése mindkét á-

A másik visszhangzó tétel: a *magyar nyelv*. A német nyelv és irodalom intenzívebb tanításáról előre megütött nagyobb ugyanolyan érzelmeket vált ki belőlem, mint belőled. A magyar nyelvről is egyezünk. De erről hadd visszhangozzak többet, mint amennyit te mondtál.

Kezdjük az elején: a bonnoknak nevezett nevelőknél.

Ugyan minek kellett nekünk az a temérdek német, francia és angol hölgy a gyermekek mellé? Annak ugy-e, hogy ury, kiváltkép főuri osztályunk jobban tudjon beszélni németül, franciául és angolul, mint magyarul. Annak ugy-e, hogy leánykáinkat, a magyar leányokat *Daisy*nek, *Alice*-nak, *Zsannett*nek, meg tudom is én minek hívjuk. (A francia. angol leányt felismerem a keresztneveiről, a magyar leányt nem.) — Annak ugy-e, hogy magasabb körünk könyvtárában sokkal, de sokkal több legyen az idegen írókból, mint a magyar remekírókból. Ha ugyan egyáltalán képviseli valaki a magyar remekírókat ezekben az ury könyvszekrényekben. S ha képviseli is, vajjon olvasák-e?

De hiszen nem csoda, mikor a magyar nyelv maga is valóságos szemétdala volt különösen a háboru előtti időkben: ki-ki behalordhatott minden szeméttel a zsargonokból, s a magyar hirlapirodalom és könnyebb szépirodalom valóságos németjassz-zsidó-magyar korcs volt. Ki-ki úgy csavarta ki a nyakát ennek a szegény magyar nyelvnek, ahogyan az ő saját kicsavart nyakú guszusa kívánta. S a magyar publikum ajkán erre legfőképpen a „ja”, de eredetien ir ez az X! volt a legmerészebb kritikai megjegyzés. Kintőn körteit és ügyneket voltak ennek a korcsnyelvnek a kuplék, a mutatók, a szinpadok. Kereskedelmi nyelvünk sült német-fordítás. Kurialis nyelvünk lefüstölti való. Nyelvünk hivattott öre, az Akadémia, olimpiai nyu-

galomban és „a kutya se hallgat rá” tekintélyében. Költészeünk — nincs. (Máskor azonban te se írj „kellner”-t pincér helyett!)

Az is igaz, hogy magyar remekíróink — drága írók. Milyen kevés az olcsó, pár hatosért megszereshető! Megeisz őket a „diszkiadás”, „diszkötes” mániája. És ha egy vállalat vállalkozik is „olcsó” kiadásukra, igaz, hogy „egy-egy füzet ára” 20—30—40 fillér, de aztán egy remekmű ötszázatos füzetben jelenik, amikor aztán egy koronán alul nem lehet megvenni. Csak a Magyar Könyvtár „Szent Péter esernyőjére” mutatok, mely öt füzetben jelent meg (tehát 1 K 50 f.), ami nem csoda, mert akkora betűkkel és oly vekony füzetkebe szerkesztették bele, hogy csuda! Két rendes nyomásu és nagyságu füzetbe belefert volna! Hát hogyan népszerűsödjek a magyar remekíró?!

És kedves Dezsőm, ugy is, mint egykori daltestvérem, jutott-e eszedbe, hogy nekünk nincs jó *nemzeti himnuszunk*? A dallamot értem, nem a szöveget. *Kölcsey* Himnuszának szépséges szavait a jó Erkel gyönyörűen megszénésítette, de — kottaismerő emberen kívül talán egy magyar sem tudja helyesen énekelni. A nép plane nem. Ugy-e, kellene itt valamit tenni. Ugy, mint a német tette, a Heil dir im Siegeskranz zenéjével: újat íratott, mert azonos volt az angoléval. Nem ilyen időkben, de épp oly kevéssé kegyeletstörténon járnánk el, ha mi is íratnánk egy alkalmasabb dallamot Himnuszunkra. De még a *Szózatra* is! — Aztán nincs jó *nemzeti indulónk*, mint a németnek a *Wacht am Rhein*. Ezt is kellene (már rég kellett volna) írattni.

Ennél a tárgynál eszembe jut még valami. Emlékszel-e, Dezsőm, a háboru előtti időkben arra a furcsa dologra, hogy milyen ritkán énekeltek a magyarok a *Himnusz*t vagy a *Szózat*ot? Legfel-

jobb az iskolások. Társaságban, jökedvben, poharozó dal között milyen ritkán hangzott fel az? Nem volt „szokás” a Himnuszot ury felnöttek társaságában énekelni; nem volt „divat”, sőt — sőt szinte olyan valamilyen „gyerekes”, „zsenáns”, csaknem „izléstelen” (!) volt azt intonálni, s ha énekeltek is, akárhányan a társaságban hallgattak!...

Hoi is van az a „nemzeti öntudat”? Igenis! Több nemzeti öntudatot! A közéletbe, a társadalmi életbe! Az irodalomba! A művészetbe! A nyelvbe! A nevelésbe!

És a külföld se „Az ördög”-ből, a „Tanító-nő”-ből, a „Falusi ifjú”-ból, a „Leányvásár”-ból, a „Lyon Leá”-ból ismerje meg a magyar irodalmat és a magyart!

A német diadalok egyik titka: a csodálattreméltóan erős és tiszta *német nemzeti öntudat*. Mintha ébredzene a miénk is. Ne hagyjuk ismét elaludni. Keitsük ragyogó, hatalmas, szerető-áradó, elismert, megérdemelt életre!

Isten veled, kedves Dezsőm! Ölel a haza sarkából.

Kertész Kálmán.

GONDOLATOK.

Nagy urak körében néha a tanácsadók szolgák, a szolgák pedig tanácsadók szoktak lenni.

A mai társadalmat végső romlás fenyegeti; rohamosan kezd a maga nyers elemeire feloszlani, mert az igaz keresztény szellem, mely egykor megalkotó, elköltözött belőle; és ki tudja: eljön-e ismét az ury lelke teremteni, hogy megújuljon a föld színe, avagy talán elvételük tőlünk az Isten országá, és sivatag vadon lesz nyomában.

iratot pártolja s hasonló szellemű felirásban megjegyzi, hogy a kért rendszabályozást a törvényhatóság azért óhajtja, mert a jelzett sajnálatos jelenségek vármegyénkben is mutatkoznak s hogy az uzsorások előtt az elrettentő példák jóra indító intelmű szolgáljanak.

Uj rend a hadifoglyok kiadatása ügyében.

A hadügyminiszter rendelkezése alapján a belügyminiszter rendelkezéssel közölte, hogy ezentul kivételesen községek, vagy magánosok 10—20 főből álló csoportokban is kaphatnak hadifoglyokat. Mivel az időjárás miatt sürgőssé vált az ügy, a gyorsabb lebonyolítás végett álljon itt az új rendre vonatkozó utmutatás.

Hadifogly munkásoknak 10 és 20 főből álló csapatokban való kiadása, illetve a már eddig kiadott csapatok létszámának leszállítása a következő feltételek mellett engedhető meg.

1. A vonatkozó kérvényeket különös szigorral kell tárgyalni és csak oly esetekben teljesíteni, amikor ennek szükségessége kétségtelen. A 10 20 főből álló új hadifogly csoportok csak ritkán adhatók ki, mert ily kis csoportok tekintetében az ellenőrzés nehézségei nagyobbak.

2. A kérvényeket a magyar szent korona országainak területén az illetékes járási főszolgabíróknál (városi tanácsnál) kell beadni s ez a hatóság mond véleményt a hadifoglyok kiutalásának szükséges volta és a munkaadó megbízhatósága szempontjából.

3. Az ekként véleményezett kérvények ahhoz a katonai parancsnoksághoz továbbítandók, amelynek területén a munka helye fekszik, ez a katonai parancsnokság a kérvényeket véleményének rávezetése után a pozsonyi cs. és kir. katonai parancsnoksághoz teszi át a hadifoglyok kiutalása végett. Ha a közigazgatási hatóság és a katonai parancsnokság véleménye eltér, a kérvény felett a hadügyminiszterium dönt.

4. Ezt az eljárást kell követni oly esetekben is, amikor a már kiadott hadifogly csapatok létszáma 10 vagy 20 munkásra szállítatik le és pedig akkor is, ha a hadifoglyokat eredetileg nem a pozsonyi katonai parancsnokság utalta ki.

5. A kérvény beadásával egyidejűleg az elsőfoku közigazgatási hatóságnál óvadékokat kell letenni, mely hadifoglyonként községek részére 20, magánosok részére pedig 30 K. Az óvadék készpénzben takarékpénztári betét könyvben vagy óvadékképes értékpapirokban teendő le (utóbbiak névértékben fogadtatnak el.)

Az óvadék azonnal elvész szabálytalanságok esetén, különösen a hadifoglyokkal való rossz bánásmód, azok rossz elhelyezése, hiányos élelmezése esetén, továbbá szökés esetén, ha a munkaadót mulasztás terheli, a szerződési feltételek be nem tartása esetén, végül, ha a hadifoglycsoport vagy annak egyrésze a katonai hatóság előzetes hozzájárulása nélkül más munkaadónak adatik át. E tekintetben az óvadékokat kezelő közigazgatási hatóság meghallgatásával az a katonai parancsnokság határoz, melynek területén a munkahely fekszik.

Ha az óvadék takarékbetétkönyvből vagy értékpapirból áll, ugy azt természetesen csak a fentebbiek alapján kiszámítandó összeg erejéig vész el. A kérelem megtagadása esetén az óvadék a kérvény elintézésével egyidejűleg visszaadandó, a hadifoglyok kiutalása esetén pedig az óvadék letétben marad és csakis az illetékes katonai parancsnokság írásbeli határozata alapján adható ki.

6. A hadügyminiszteriumnak tudomása van arról, hogy egyes községek és munkaadók, valamint elsőfoku hatóságok önhatalmúlag a most kiadott engedély előtt hadifoglyokat kisebb csoportokban már eddig is igénybe vettek. Minthogy a

nemzetközi szempontból a hadifoglyokért a hadvezetés szavaival, az önkényes szétosztások és átutalások következtében pedig a hadifoglyok nem tarthatók nyilván, ezt az állapotot meg kell szüntetni. A hadügyminiszterium hajlandó, amennyiben más körülmények ez ellen nem szólnak és a hadifoglyok helyzete és ellátása ellen nincs kifogás, a fent előirt módon szabályszerű véleményezéssel ellátott bejelentés alapján és az óvadék letétele ellenében megengedni, hogy a 2. §. szerint a katonai parancsnokság az utólagos hozzájárulást megadja.

Minden oly esetben, amikor f. évi október 31. után ilyen hadifogly csapatok megfelelő engedély nélküli találatnának, az óvadék elvesztése mellett egyidejűleg a hadifoglyok bevonása iránt is azonnal intézkedés fog történni.

Hollók és a golya.

Fekete madarak
Károgya szállanak,
Valamit keresnek.
Itt-ott le-le szállnak:
Ha halottat látnak
S mohón neki esnek.

Csipegetnek, esznek,
Majdnem összevesznek,
Mind jó akar lakni!
És a honvéd hősből,
Szép izmos testéből
Csont marad, más semmi.

Egy golya keringve,
Halkan kelepelve,
Szomoruan nézi:
Fekete madarak
Amint lakmároznak!
De nem mer leszállni.

Hamar elkészülnek.
Károgya elmennek.
A golya most leszáll.
Bizonyosan sirna,
Szegény hogyha tudna.
Busan féllábra áll.

Sajnálja az anyát,
Akinék a fiát
Husz évvel ezelőtt
Ő hozta csőröbe,
Messziről röpülve,
Mint kicsi csecsemőt.

Illés György.

Bankok és a hadseregszállítás. Hogyan függnek össze a nagy bankok és a hadseregszállítás s milyen csatornákon jut a háborús áruforgalom rengeteg haszna a bankok trezorjaiban? Ez a kérdés mindjobban érdekli a nagyközönséget, amely napról-napra világosabban látja, hogy a háború a nagybankoknak a legjobb üzlet.

Némi képet nyújthatunk erről a kérdésről, ha megmondjuk, hogy öt nagy banknak hetvenkilenc vállalata vett részt a hadseregszállításokban.

A Magyar Általános Hitelbank 27 expozitúrája vesz részt ezekben az üzletekben.

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 21 expozitúrája hadseregszállító.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Bank 9 vállalkozása szállít.

A Magyar Bank és Kereskedelmi Rt. 14 vállalkozása.

A Hazai Bank Rt. pedig 8 expozitúrája hadseregszállító.

A bankok és vállalatoknak száma azonban nem fejezi ki egy-egy intézet egész érdekeltiségét, mert sok olyan üzletük van, amit nem szerepelhetnek nyilvánosan, vagy amelyeknél a bankári teendőknél kívül igen tekintélyes haszonrészesedések vannak. Hogy belássunk egész organizációjukba, ismernünk kellene minden szálát, amely őket érdekeltiségekkel összefűzi. De ebből az összeállításból is nyilvánvaló, hogy majdnem minden intézetnek van hadi, vagy háborús üzleteket csináló vállalatánál érdekeltisége. A Hitelbank a cukorban, fegyverben, textilben, élelmiszerben, gabonában, gépiparban vezet; a Kereskedelmi Bank a posztóban, malmokban; a Leszámitoló Bank a rakár-

házakban, gabonában; a Hazai Bank papirban, malomiparban; A Magyar Bank mindennemű áruban hadiszállításban; gyufában, borbén stb.

Annak illusztrálására, hogy milyen haszonnal járnak ezek a háborús áru-üzletek, talán elegendő, ha megemlítjük, hogy a Magyar Általános Hitelbank áruosztályának nyeresége a múlt esztendő első felének 320.000 koronájával szemben, az idei év első felében 1.420.000 koronát tett ki.

Ehhez a számmal talán nem is kell kommentálni. A második félév még ismeretlen. De bizonyára semmiben sem fog az első mögött maradni. Hisz a múlt félévben még csak 5 korona volt egy kiló zsir s ma pedig még csak októberben vagyunk, már 8 korona. De azért még nem hoztak törvényt a háborús jóvédelmek megadóztatására.

A nyersanyag országos gyűjtése.

A háborús viszonyok a szükséges nyersanyagok behozatalát megakadályozzák. A gyapju hiányzik főképp, mely nélkül a hadseregeknek a háboru folytán többszörösére fokozott posztószükséglete ki nem elégíthető és a kaucsuk és gummi, mely számtalan oly közlekedési és technikai eszköz előállítására nélkülözhetetlen, mely nélkül a mai hadviselés egyik alapfeltételét képező fejlődött közlekedés el sem képzelhető.

Szerencsére csudálatosan fejlődött iparunk új anyag gyártására a hulladékokat is fel tudja használni: a már hasznavehetetlen rongyokból jó meleg új posztót készít, megvédeni hős katonáinkat a közelgő tél zord hidegétől; a gummi és kaucsuk hulladékok pedig mint bűszke autók gummi abroncsai kelnek új életre.

Ezen szükségletek érdekében indul meg egy nagyarányú új akció: a gyapju-, kaucsuk és gummi-hulladék országos gyűjtése.

A magyar kir. honvédelmi miniszterium Hadsegélyző Hivatala az „Országos Központi Hitel-szövetkezet”-tel együttesen felhívással fordul az áldozatkészségben kimeríthetetlen hazafias társadalmunkhoz, mindennemű ócska ruháknak, gummi- és kaucsukhulladéknak hadsegélyezési célokra való adományozását kérve.

Jó hasznát lehet venni mindenféle kötött és szőtt gyapjuholminak, mint amilyen a szövet és hulladék, sál, gyapjukendő és kalap, sapka, zsinór, keztü, gyapjufüggöny, gyapju, alsóing, alsóruha, feldolgozatlan gyapju, szőnyeg, matruéz gyapju ablakvédő, futószőnyeg, kötőpamut, harisnya, selem, pamut- és vászonickek és hulladékok. Ezenfelül gummi- és kaucsukhulladékokra is nagy szükség van; ilyen az autómobil, bicikli- és kocsibroncs, mindennemű gőz-, szivó- és nyomófecskendő, kerti ömlő, labda, gummipipó és esőköpeny, gummi gyűrű, technikai gummickek, gummi-lepedő, szivacs és keztü, fésű, gramofonlemez stb.

Semmi sem értéktelen, még a teljesen hasznavehetetlen állapotban levő anyag sem. Mindent fel lehet újra dolgozni. Az egyesek szempontjából ez ócska tárgyakkal nincs értékük vagy nagyon is csekély pénzértéket jelentenek azok, míg milliók és milliók adományai végeredményben a hadviselés hatalmas eszközeit, hőseink meleg ruháját, a csapatok szállításának gyors lehetőségét és ezzel a biztos győzelmet teremtik meg.

A gyapju, kaucsuk- és gummi-hulladék gyűjtését végző országos akció szervezési munkálata be van fejezve. A vidéken már megkezdődtek a gyűjtést az „Országos Központi Hitel-szövetkezet” kötelekbe tartozó szövetkezetek és 'ma-holnap megindul az összegyűjtött holmik Budapestre való továbbítása ama fuvardíjmentesség alapján, melyben a kereskedelmi miniszter részesítette ezen mozgalmat. Minden félreértés eikerülése végett megjegyezzük, hogy fuvardíjmentesség csakis az említett szövetkezetek által feladott küldeményeket illeti meg, amiért is legalkalmasabb az összegyűjtött holmit ily szövetkezetnek átadni. Hogy mely szövetkezetek vesznek részt a gyűjtésben,

könnyen tudható meg, mert azok nemcsak közvetlenül fordulnak a környékbeli hazafias közönséghez, hanem ezenfelül kérelemmel fordulnak a tanulókhöz is, kik közül azoknak, kik a gyűjtés körül kiváló buzgalmat fejtenek ki a Hadsegélyező Hivatal külön emlékérmeket fog kiosztani.

A Budapesten való gyűjtés módozatairól és megindításáról legközelebb fogjuk a közönséget tájékoztatni. De jól teszi mindenki, ha már most szíjelné háztartásában és öszegyűjti felesleges lim-lomjai közül mindazt, amit katonáink javára az országos gyűjtés keretében fel lehet használni.

H I R E K.

— **Katonai kitüntetés.** A király Ő Felsége elrendelte, hogy **Háber Jenő** 31. honvéd gyalogezredbeli tartalékos főhadnagynak az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásáért legfelsőbb dicsőre elismerése tudtul adassék.

— **Szegény családokért.** Tél közeledtével az emberbaráti szeretet gyullad az szivekben. Segítő szándék ébred, hogy a hádbavonultak családjában s a háborús drágaságot leginkább érző más szegény családian se fészkelhessen meg a tél nyomora. Dr. **Komjáthy László** polgármester nagyob segítőmozgalmat tervez, amely közös munkára hívja a várost, a jótékonyaságra letett alapokat s a társadalmat. A felekezetek lelkeszei, tanítói s a városi képviselőtestület állandó választmányának s pénzügyi bizottságának tagjai jönnek össze, hogy a segítés mérvét és módját megállapítsák. Csak a teljesen igazolt szegénység talál támogatásra s elsősorban a szegény családok iskolás gyermekei. Polgármesterünk a bizottságot a közel napokban összehívja.

— **Hadi kölcsönjegyzések.** A harmadik hadikölcsönre jegyeztek a Veszprémi Takarékpénztárnál: Veszprém város közönsége 50 000 koronát, **Kránitz Káimán, Néger Ágoston, Péller Pál** és **Reiner Gyula** 40—40 000 koronát; **Csomay Kálmán, Koller Matild, Löwy Béla, dr. Óvári Ferenc** és **Weisz Elek** 30—30 000 koronát; **Bauer József, Politovszky Vilmos, Neumayer Károly** és **Krizmanits** nővérek 10—10 000 koronát.

— **Temetés.** Vitéz háziezredűnknek elesett hős alezredese, **Sárhoi Szabó Lajos** eddig Galiciában pihent a Jaroslau melletti Petkinic község temetőjében. Özvegye most haza hozatta s Budapesten f. hó 19-én helyeztette örök nyugalomra a farkasréti temetőben. Ugy lesz, mint szép nekrológiában olvastuk: „emléke áldott lesz s a nemzet kegyelet soha nem hervadó virágait hinti sírjára, a haza megszentelt földjében, amelyért életét áldozta.”

— **A Petőfi-társaság** vasárnapi matinéján, mint budapesti tudósítónk írja, **Vértesy Gyula**, az ismert s kitűnő előadású poéta, megyénk tanfelügyelője nagy lelkesedést keltett egy versciklusa feiolvasásával. Rajta kívül még **Pekár, Lőrinczy** és **Zempléni** olvastak fel.

— **Dalestély jövődeme.** Az október 16-án tartott dalestély, melyen **Kinszkyné Pálmái Ika** grófné is szerepelt, a veszprémi hádbavonultak özvegyei s árvái javára kétszázötven koronát jövődemezt. Ez összeget a rendezőség a városi pénz-tárba befizette. Ez alkalommal felülfizettek: **Jákó Géza, dr. Véghelyi Kálmán** s **dr. Székely Nándor** 6—6, **dr. Rosenberg Jenő** 3 koronát. A szinpartióó egyesület egy a felülfizetésekért, mint a közönség szives pártolásaért hálás köszönetét fejezi ki.

— **Adományok a vakkatonáknak.** **Pallmann Péter** dr. a 31. honvéd gyalogezred tábori lelkesze és **Háber Jenő** főhadnagya 160 kponát küldtek a harcierről a megvakult katonák javára. Ezt az összeget a tisztikar gyűjtötte. Mikor a nemes adományozás előtt meghajtjuk az elismerés pálmáját, jelezük, hogy rendeltetési helyére juttatjuk.

— **Kinevezés.** A pénzügyminiszter **dr. Ribó Zoltán** pénzügyi fogalmazó gyakornokot a soproni pénzügyigazgatóságához a X. fizetési osztályba végleges minőségű p. ű. fogalmazóvá nevezte ki. Szívbeli örülünk egykori jeles munkatársunk előmenetelének. Fújhat még olyan szél, mely őt visszahozza.

— **Halálozás.** **Körtly Mihály** kőműves-mester f. hó 22-én 58 éves korában meghalt Veszprémben. Nagyszámú rokonság sírját a régi s tekintélyes iparoscsalád/sarjadékát. Ma délután 4 órakor a felsővárosi temetőben helyezik örök nyugalomra.

— **Hangverseny.** Az ismeretterjesztő egyesület október 16-án újra hangversenyt rendezett a lábadozó katonák szórakoztatására. Az első szám **dr. Szabó Sándor** hegedűjátéka volt. **Giordani Bruno** „Caro mio ben...“ kezdetű gyönyörű művét, majd cigánykíséret mellett szebbnél-szebb magyar nótát játszott. Játéka s **dr. Jánosi József** harmonium kísérete a klasszikus darabhoz — elsősorban mű-elvezetést nyújtott. **Krisztkovich Imre** színművész elszavalta a „Törvény előtt“ című szép költeményt s előadta a „Kakasülön“ című monológot. Előadása vonzó, hatástelto volt. **Rosenberg Piroksa** szép magyar táncot lejtett zenekíséret mellett s egy bájos dalt énekelt a hallgatók igaz gyönyörűségére. **Kovács Alajos** hadapród vig hangulatot ébresztett humoros katonai apróságok recitálásával s tetszést aratott a „Dnyeszter vize“ c. dal előadásával. Legvégül **dr. Szabó Sándor** énekekben gyönyörködött a hallgatók. A szép magyar dal még szebbé vált művészi előadásában. Ezt a műsort okt. 23-án délután 5 órakor megismétlik a kereskedelmi iskolai üdülőben.

— **Piacunk.** Az eső dacára is elég népes volt a hetipiac. A baromfihozatal most is nagyobb volt, mint hetekkel ezelőtt. Vehetett aki akart s aki megbirta az emelkedő árakat. Tulságos emelkedés most is a lud- és kacsáriban vezetett. A csirke is drágább volt, mint a múlt pénteken, bár — szerencse szerint — jó vételek is történtek. Még 11 órakor is sok baromfi volt s az ár is alább szállt. Kevés azonban a tejtermék s a tojás. Ez utóbbi alig kapható s akkor is nagyon drágán. Husz fillér egy darab tojás. Ezt a tulságos s most még indokolhatlan drágaságot csak tömeghozzátallal lehetne ellensúlyozni. Erre vonatkozó szándékáról alantabb írunk. Nagy hiányosság van kukoricában is. Több fogyasztó sertést hizlalna, ludakat tömne s nem vehet kukoricát. Azt mondják, hogy még jó részben szedetjen. Más oka lehet ennek és pedig az, hogy a termelők keveslik a 26 koronás maximális árt. Milyen jó volna most a városi kukorica. Akkor drágáljuk a jót, a szárazat s most még annyit se adják a még, ki nem száradt tengerit. De ödvös dolog lenne, ha a fogyasztók jelentkeznék és összeírás szerint tömeges szállítást utján hozzájuthatnának a kukoricaszükséglethez. Ha szövetségzetünk volna, ezt könnyen meg lehetne valósítani.

— **Városi husszék.** Megkezdődött a városi sertések kimerése a jelzett helyen. A kereslet elég nagy s bizonyára fokozódik is, ha a nagyközönség tudomást szerez róla. A hus és a zsír ára jóval alacsonyabb, mint a többi hentesüzletben. Okt. 17-én, tehát a hatósági hásmérés kezdő napján a helybeli hentesboltokban a következő árakat jegyezték: sertésus eleje 5 20—5 40 K, hátulja 5 60 K, Zsír 8 K, szalonna 7 60 K, hár 7 korona. A hatósági székben: sertésus eleje 5 K, hátulja 5 20 K, szalonna 6 80 K, hár 7 korona. Itt említjük meg, hogy a Fejérmegyei Napló szerint a székesfehérvári rendőrség több hentesiparost megbüntetett, mert a zsírt 8 koronáért árulták. Most 17 henteset jelentettek fel emiatt.

— **Prémiumos behozatal.** Mult számunkban megirtuk, hogy a város jutalomban részesíti azokat a termelőket és közvetítőket, akik élelmiciket nagyobb mennyiségben s elfogadható árban bocsájtanak közfogyasztásra. Ezen a héten is több és távol lakó termelő járt **Biczi Károly** tanácsosnál s kijelentették, hogy hajlandók baromfit, tojást s egyéb élelmiciket szállítani, ha a város fedett helyet bocsájt rendelkezésükre. Magukat sem, nagyobb mennyiségű árucikkeiket sem tehetik ki az időjárás kellemetlenségének. S az is megtörtént, hogy eladatlanná áru marad s valahová azt el kell helyezniök. A város — úgy halljuk — hajlandó erre a célra átengedni a régi tüzoltóraktárt a varteljárónál. Ez a helyiség jó lesz árusító s egyuttal raktározó helynek is. Kinóhet ebből az árucarnok megvalósítása, vagy valán a veszprémegyei gazdák boltja is, a biharmegyei gazdák boltjainak mintájára. Lepsényből, Mezőszentgyörgyről s több távol levő helyről is ajánkoztak szállításra és pedig Lepsényből tojásra, kóposztára. Nagyszerű dolog lenne, ha ez a terv megvalósulna. Bizzunk benne s dolgozzunk rajta.

— **Özvegyeknek és árváknak.** Az alábbi megható példa mutatja, hogy ha valóban nemes célú gyűjtésről van szó, abból mindenki kivetheti és ki kell, hogy vegye részét. Folyó év január 20-án a sebesültszállító vonat beteg katonát hoz a helybeli tartalékkórházba. A katona közvetlen közelében az északi hadszínterén gránát csapott le, a katona eszméletét veszti, mikor magához tér nem hall, beszélni nem tud, állandóan mormol,

egy pillanatig nem tud nyugodtan megállni, folyton mozog, mint egy órának az ingája. Gyógykezelés alá veszik. Orvosok villanyozzák, önkéntes ápolónókkal együtt tantják beszélni. A fáradtság nem hiabavaló, pár hét múlva a katona beszél. Susogva, mert hangját még ma sem nyerte teljesen vissza. Közben kiküldik egyik vöröskereszt kórházba, visszakérdezik. Felküldik Budapestre, pár hétig ott van, miközben kérvényekkel ostromolja a kórházat, hogy vissza szeretne, vissza akar jöni. Visszajön. A katona meghallja, hogy a hadsegélyező hivatal kezdeményezésére a harctéren elesett hősök özvegyei és árvái részére a kórházhoz beosztottak is gyűjtenek egymás között, látja a kórházban elhelyezett gyűjtőperselyt. Zsoldjából megtakarított 12 korona egész vagyona. Tegnap beállt a kórház gazdasági tisztjéhez, előhuz zsebéből 20 koronát és felajánlja e nemes célra. „Szegény özvegy édes anyámnak, ha innen kikerülök mindenkor megkeresem azt, amire szükségem lesz, ezt a pénzt az özvegyeknek és árváknak adom.“ A perselyhez lép, bedobja a husz koronát. A legékeesebben hangzó felhívás sem beszélhet szebben ennél a példánál, melyet **Mogyorósi István** beteg katona mutatott azoknak, akik ma nemesebb célra nem adakozhatnak, mint az özvegyek és árvák javára. A csukaszürke katonabluzok ma nem egy ilyen nemes szívet takarnak. A katona szenved, nélkülöz, tűr, küzd, vérzik künn a harctéren, itthon pedig hozzájárul a rettenetes háború okozta szenvedések enyhítéséhez, nélkülözök jajaiuk csillapításához.

— **Petroleumot hozat a város.** A városi hatóság közvetlen ajánlatot kért egy vaggon petroleumra. Az a szándék, hogy szükség esetén olyan kereskedőknek adja át, akik megszabott áron fogják árusítani.

— **A vármegyei tisztviselők segélye.** A m. kir. minisztérium a veszprémvármegyei tisztviselőknek 5150 kor. rendkívüli segélyt folyósított. A vármegyei közgyűlés e héten határozott a felosztás tárgyában. Ebből a segélyből részesített 9 tisztviselőt, 36 segéd és kezelő személyzeti tagot és 10 szolgát. A legnagyobb segélyt amit egy vármegyei alkalmazott kapott 250, a legkisebb 50 K.

— **Ismeretterjesztő előadások.** A népies ismeretterjesztő előadásokat a folyó tanévben is megtartják. Ajánlatos volna, ha oly községekben is tartanának ilyen előadásokat, ahol ilyenemű kurzusok még nem voltak. Az illetékes kir. tanfelügyelőségek a hozzájuk fordulóknak szives készségei adnak felvilágosítást.

— **Kérdések.** A szegény rátótiakra — bizonyára minden alap nélkül — sok együgyűséget ráfognak. Ajánlatos volna, ha oly községekben is tartanának ilyen előadásokat, ahol ilyenemű kurzusok még nem voltak. Az illetékes kir. tanfelügyelőségek a hozzájuk fordulóknak szives készségei adnak felvilágosítást.

— **Kérdések.** A szegény rátótiakra — bizonyára minden alap nélkül — sok együgyűséget ráfognak. Hogy például keresztben vitték a létrát, hogy felhúzták a bikát a toronyba és hogy eltolták a templomot stb. Ez ember azt hihetné, hogy a most érintett zsenialitások kiváltságos melegágya ez a jobb hirre érdemes bakonyalji község és ezzel legföljebb csak Torda versenyezhet, ahol a fából épült hires-nevezetes hidra ez van írva: „Vándor, a természet e remekét megbámulod!“ — a templomra, pedig ez: „Ez a templom épült itt helyben Tordán!“ Tévedés. Erre a dicsőségre pályázik a mi szeretet városunk is, mert a pápai ut melletti vásártéren egy ilyen tábla olvasható: „Helybeli marhavásártér.“ Mintha valaki azt irhatná, hogy a nevezetes marhavásártér nem helybeli, hanem például izbügyaradványi; vagy — uram bocsá — csörötök — könnöki volna. Nincs kizárva azonban, hogy az önértzes felírás azt akarja jelezni, hogy ama vásártéren csak helybeli marhát lehet vásárolni. Egyelőre azonban nyílt kérdés marad, hogy miért „helybeli“ a vásártér.

A másik furcsaság egy szódáskocsin olvasható. A szódáskocsin illese mögött emelkedik egy nagy pléhtábla, amelyen így nyilatkozik a rátartóság: „A részvénytársaság szikvizgyára.“ Az „a“ határozott névelő és egy bizonyos, egyedileg kétségen kívül megjelölt dolog neve előtt szokott pompázni. Ennélfogva a fenti enunciaciót, amely a jelzett pléhtábláról figyelmezteti az embert, hogy mit kell megjegyeznie, ugy kell értelmezni, hogy kies városunkban van egy részvénytársaság; egyetlen egy és ezt ugy hívják, hogy „A részvénytársaság“ és ennek a részvénytársaságnak van — többek között — szikvizgyára is. Vagy nem így kell érteni? Ez is nyílt kérdés marad.

Ezek csak tréfaokozások. De volna egy komoly kérdés is, amely egyuttal kérdés is. A város főutcáján a vízárokban megáll és poshad a csapadék. Történt-e intézkedés, hogy ez megszűnjön? Sok szokott lenni a járvány nálunk. És a fiakkert strand mezes belocsoláán túl is van tenni való.

— **A drágaság ellen.** Majd minden városban szövetkeztek alakulnak, árucarnokok nyílnak tömeges eladásra. Ilyen mozgalom üdvös gyümölcse érett meg a nagyváradiak számára. A biharmegyei gazdák értékesítő szövetkezetet alakítanak, Nagyváradon boltot nyitnak. Ez a szövetkezet közvetlen a termelőktől tehát első kézből beszerezett élelmiszerek által akarja lehetővé tenni, hogy a közönség ne legyen kénytelen a közvetítők, az élelmiszer-uzsorások telhetetlen zsákját tömni. Egyelőre csak az élelmiszerek egyszerű képesek beszerezni de terve van vége, hogy lehetőleg minél többféle élelmiszert juttasson a szövetkezet a közönségnek. A szövetkezetet tulajdonképpen a városi élelmiszerügyi igazgató vezeti. Ejj, ha a veszprémvármegyei gazdáknak is akadna olyan buzdító, mint a biharmegyeieknek. Ha Veszprémben is meg lehetne alakítani a gazdák boltját. Mennyire össze lehetne ezt egyeztetni a prémios behozatal tervével!

— **A tanfelügyelőség ajánlata.** A győri királyi törvényszék elnöke felkérte a veszprémi kir. tanfelügyelőséget, hogy a fiatalok bűnösök felügyelő-bizottságába ajánljon Veszprém vármegye területéről ügybuzgó, szociális tevékenységet kifejtő tanítókat. A tanfelügyelőség 25 tanítót ajánlott e tisztségre.

— **Helyettes tanítók honorálása.** A vilonyai ref. tanító a múlt iskolai évben katonai szolgálatra vonult be. Az iskolaszék az ismert körülmények miatt helyettest nem kapott. Kényszerűségből az ottani ref. lelkész látta el az oktatást. Mikor neki is be kellett vonulnia katonai szolgálatra, a szomszéd királyszentistváni lelkész járt át a vilonyai iskolába tanítani. Tekintettel a lakosság szegénységére, a hitközség a helyettes lelkész-tanító honoráriumát nem tudta. Rendkívüli államegegyéért folyamodtak és a kultuszminiszter a tanév első felére a vilonyai lelkésznek, a másodikra a királyszentistvániak rendkívüli segély címén 250—250 koronát utalványozott ki.

— **Drágasági pótlék.** Pápa városa a háború miatt teremtett rendkívüli helyzetre tekintettel, tisztviselőinek drágasági pótlékot szavazott meg. És pedig 1200 koronáig terjedő fizetéseknel a fizetés 12%-ában, annál magasabb dotációnál a fizetés 8%-ában állapította meg az arány kulcsát. Meg erősítés végett az ügy a vármegye elé került. A héten tartott rendkívüli közgyűlés ezt a határozatot felülvizsgálta és helybenhagyta.

— **Tanítók felmentése.** A miniszteri rendelkezések alapján oly tartalékos és A) osztályú népfőlkélt tanítók, akiket katonai fegyveres szolgálatra alkalmasoknak minősítettek és segédszolgálatra utaltak, katonai szolgálat alól felmentésüket kérhetik a kir. tanfelügyelőségek útján. A kérvényhez csatolni kell a katonai parancsnokság hivatalos bizonyítványát, hogy az illetőket csakugyan segédszolgálatra minősítették.

— **A zsir ára.** Tisza István gróf a dunántúli református egyházkerületi közgyűlésen a költségvetés vonatkozó tételénél érdekes megjegyzést tett a zsir árára vonatkozólag. Jelezte, hogy az árszabályzó kormányrendelet mihamar megjelenik s ha azonnal nem lesz is olcsóbb, az új kukorica fölhasználásával javulni fog a helyzet s a zsir nemcsakára lényegesen olcsóbb lesz.

— **A harmadik hadikölcsön és az iskolák.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter a tanfelügyelőségek útján felhívást bocsátott a tanítókhöz, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel hassanak a tanuló ifjúságra és azok révén a szülőkre, hogy a harmadik hadikölcsönből minél többet jegyezzenek. Németországban a tanuló ifjúság buzgóságának köszönhető, hogy a harmadik hadikölcsön oly nagy eredményt ért el, annyira, hogy maga a német császár a tanítóknak és a tanuló ifjúságnak nyilvánosan köszönetet mondott. Bizony a mi kis iskoláinkban is a gyermekek megtakarított félreiriből egy-egy hadikölcsön ára kitélnék, csak meg legyen a kellő buzgóság, hogy a gyermekeket áldozatkészségre neveljük.

— **Közélelmiszer vidéken.** A pápai járásban a tejarusítók nem respektálják az alispáni árszabást, mely egy liter tej árát 20 fillérben állapította meg. Az eladók 30—32 fillért követelnek. A pápai sajtó arra kéri az alispánt, hogy ezt a hatósági tekintélyt s törvényt kigúnyoló eljárást ne hagyja megtörtéltlenül.

Ugyancsak Pápa közélelmiszeri bizottság ülésében a városi lisztelátás vállalkozói azt a kérelmet terjesztették elő, hogy a bizottság mentse fel őket kötelezettségük alól. Okul adják, hogy nemcsak maximális áron, hanem métermázsánkat

5—6 koronával drágábban sem lehet gabonát beszerezniük. A mintegy két hónapi szükséglet fedezésére elégséges készletük rendelkezésre bocsátják, sőt további két hónapra is gondoskodnak lisztről, de a szerződés tartamának második felére nem tudnak kötelezettségüknek eleget tenni. Felajánlják, hogy 50.000 K-t tevő óvadekukból 10.000 K-t készek a városnál hagyni s csak 40.000 K kiadását kéri. A váratlan bejelentés meglepte a bizottságot, mely beható tanácskozás után sem döntött a kérelem felett. A polgármester azonban megbizta, hogy tegyen intézkedéseket az iránt, hogy a város se nem esetre se maradjon gabona, illetve liszt nélkül s csak a polgármester eljárásáról vett jelentés után fogja tárgyalni a kereskedők kérelmét.

— **A sovány sertés behozatala.** A hivatalos lapban közölt rendelettel megengedik 60 kilónál nem nehezebb sertéseknek vámmentesen Ausztriába és Magyarországra való behozatalát.

— **Népfőlkélt szemlék.** A 19—42 éves újr sorozandók bemutató szemlének sorrendjét immár megállapították vármegyei részére. Kezdődik a pápai járásban és végződik az enyingiben. Veszprém városában a jövő hónap 17. és 18-an lesz, az utána következő napokban a járásbeliek állanak mérték alá. És pedig november 19. és 20, továbbá 22. és 23. A többi járásokban ez a sörrend: Pápa város nov. 13—15, a járásban: okt. 27—nov. 1; Devecser: nov. 6—9; Zirc nov. 11—14, Enying nov. 25—27.

— **Tanítók halálesete.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelkezése értelmében általában hős halált halt tanító halála mindaddig hitelesnek nem tekinthető, míg a haláleset állami anyakönyvvél igazolva nincs. A haláleset bevezetése pedig csak azon esetek alapján eszközölhető, melyeket a belügyminiszter hivatalos uton közöl az állami anyakönyvvezetőkkel. Ennél fogva a tanítóknak, illetve hozzátartozóiknak a tanítói jövedelem teljes összegében kifizetendő. Tehát egy helyi járulékot, mint az államsegélyt is a tanító hozzátartozói mindaddig felvehetik, míg hatóságilag a tanító halála megállapítva nincs.

— **Segítsük és helyezzük el a hadiárvaakat!** Gyűjtsünk ingyentartásra vállalkozó jövevényeket és örökbefogadókat s adakozzunk a hadiárva javára! A jövevény nevei Veszprém vármegye árvaszékének adandók tudomására, a kegyes adományok pedig „hadiárvaik részére” megjelöléssel a veszprémi m. kir. adóhivatalhoz küldendők.

— **Könnyet a halottnak — pálmát a hősnak!** Adózzunk a „Névtelen hősök” emlékének! A háború tartama alatt immár másodízben záródokunk majd Mindenszentek ünnepe és halottak napján szeretteink sírjához. Ez alkalomból a Kath. Karitás „Könnyet a halottnak — pálmát a hősnak!” felirással palmaágakat fog árusítani és Budapest központi temetőjében a „Névtelen hősök” emlékére felállítandó síremlékére babérkoszorút óhajt helyezni. Mindkét mozgalom tiszta jövedelmét a hadjavonultak és elesett hősök hátramaradtainak javára fogjuk fordítani. Szerettel kérünk mindenkit, hogy koszoru helyett vásároljon ez idén palmaágakat, mely darabonként 50 fillér, 1, 2 és 3 koronáért kapható (postadíj 70 fillér), nemzeti színű szalaggal van átkötve, igen izléses sirdísz. A „Névtelen hősök”-nek szánt koszoru babérlevelei 1 koronától kezdve válthatók meg. Bizonyára fog akadni sok lelkes hölgy, ki ezen mozgalmunkat magáévá teszi és kieszközli a temetőgondnokságnak a palmaárusítási engedélyt és a palmaágak árusításával sok didergő és éhező könnyet fogja felszártani. A megrendeléseket kérjük mielőbb a Katholikus Karitás címére (Budapest IV., Ferenciek tere 7., III. lépcső, II. emelet) beküldeni, hogy a postai küldésben fennakadás ne történjen.

— **Magtengeri választása és eltartása.** Most, a tengeritörési idején, kell a magnak való kukoricacsöveket kiválasztani, mert az egyes növényeknek a többszaporításra alkalmas voltát csak most lehet megítélni. A növény egyedi tulajdonságait csak úgy képes örökíteni, mint az állat. A bötermő, korán beérő tengeritörői származó mag ugyanilyen természetű növénynek ad életet. Ha tehát bötermő és biztosan beérő kukoricára akarunk szert tenni, olyan tövekről kell a magnak valót szednünk, amelyeknek legalább két tökéletesen kifejlődött és beérő csövet találunk. Két csőnél többre nem is kell törekednünk, ez csak egyes kivételes féléseknek indokolt, arra azonban nagy gondot kell fordítanunk, hogy a csövek tökéletes fejlettségük, jól benőttek és érettek legyenek.

Ilyen töveket és ilyen csöveket kell most a kukoricatörésnél keresnünk és azokat különös gondalal kell eltartanunk. Az eltartást illetőleg legajánlatosabb az ilyen csöveket füzérekbe fenni és így eltartani.

— **Uj karácsonyi színmű.** Karácsonyi színmű irodalmunk meglehetősen szegény. A rendelkezésünkre álló karácsonyi, alkalmi színműveket már majdnem minden község karácsonyi színpadján előadták. Örömmel üdvözljük tehát Balleghe András dégi plébános „A hős karácsonya” című új alkalmi színművét. Közszükségletet elégít ki. Ugy tudjuk, Dégen hat ízben egymásután rendkívüli nagy hatással adták elő. A színművet Irodalom rovatunkban ismertetjük.

— **Üdvös rendelet.** Harkányi kereskedelmi miniszter igen üdvös rendeletet bocsátott ki. Több ízben előfordult u. is, hogy a mesterek a törvényben előírt abbéli kötelezettségüknek, hogy tanoncaink vallásuk ünnepnapján az istentisztelet látogatására kellő időt engedjenek, és e tekintetben tanoncainkra felügyeletet gyakoroljanak, nem tettek eleget. Ennek a visszaelésnek megszüntetésére a miniszter így intézkedett: „Mintán sуйт kell helyezni arra, hogy a tanoncok vallásos érzületei kellő ápolásban részesüljen, felhívom az iparhatóságokat, figyelmeztesse az összes alant elsőfokú iparhatóságokat, hogy a mestereket a törvényben foglalt kötelezettségük megtartására szorítsák és e tekintetben kellően ellenőrizzék.

— **A váltópénz elrejtése.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhívta a kir. tanfelügyelőséget, hogy a hatósága alá tartozó tanítókat rendeletileg hívja fel, hogy állandóan a legerélyesebb propagandát fejtsek ki a nép között az elrejtett váltópénznek forgalomba hozataláról. A tanfelügyelőség ilyen célzatú rendeletet már ki is bocsátotta.

— **Az utazás szabályozása.** A katonai parancsnokság a szűkebb haditerületre való utazási szabályozta. Az indokok és az eljárás a következő: tekintettel arra, hogy az egyes operáló hadseregeknek haditerületét határoló vonalnak közzététele, a hadihelyzet titokban tartása miatt, valamint az időközönként előforduló változások folytán, nem tanácsos, a hadsereg főparancsnoksága a szűkebb haditerületre vonatkozó utazási engedélyeket illetőleg úgy határozott, hogy valamennyi kérvény előzőleg a politikai hatóságok által az utazás feltétlen szükségességének kipuhatólása végett felülvizsgálandó és csak az esetben továbbítandó a katonai parancsnoksághoz, ha az utazás ellen kifogás nem merül fel. A katonai parancsnokság azután az illetékes hadsereg parancsnokságához fogja a kérvényt elintézőleg végett továbbítani. Amennyiben az utazási cél nincs kellőképpen indokolva, vagy az utazni szándékozó politikailag nem teljesen megbízható, ez esetben a kérvény már ott elutasítandó. A katonai parancsnoksághoz továbbított kérvényekhez utlevél (utiigazolvány) mellékelendő és a kérvénynek tartalmaznia kell: az utazás célját, utirányt, végállomást és az utazás kezdetének napját. A katonai parancsnokság szükségesnek tartja megjegyezni, hogy csak a szűkebb haditerületre vonatkozó utazási kérelmek fognak a katonai parancsnokságnál kezeltetni és az igénylőnek feltétlenül a politikai hatóság útján kell kérvényét előterjesztetni, mivel csak ezen hatóságok jogosultak utlevelek kiállítására és csak ezek hivatottak a kérvényező megbízhatósága felett véleményt nyilvánítani.

— **Tengerifonás.** A csöves tengerinek egyik legjobb eltartási módja a fejfonás. A fejfonás, szabadon lógó füzérekben a tengeri a legközelebbesben kiszáradhat. A mai drága világban és a kellemetlen őszi időjárás mellett különösen lehet ajánlani a gazdáknak, hogy minél több tengeri fonjanak füzérekbe. Különösen a magnak valót és azt, amit emberi táplálkozás céljaira szántak. Mert bizony azt hisszük, hogy tavaszra megint csak rákerül a sor a kukoricalisztra, ha nem is olyan mértékben, mint a múlt évben és akkor nagy jelentőségű dolog lesz az, hogy minél több, teljesen romlatlan, étkezési célokra alkalmas tengeri álljon rendelkezésünkre. Nagyjelentőségűnek tartjuk, hogy a kukoricatermesztés most, a térés és a fosztás idején a legszigorúbban osztályoztassék és a legközelebbesben beértekné látszó csövek különös gondalal tartassanak el. Erre az eltartásra pedig a legjobb módnak látszik a csövek füzérfonása.

— **A 40—42 éves főpölkélok bevonulása.** A héten érkezett meg Veszprém városához a honvédelmi miniszter rendelete, amely szerint az 1873. 1874. és 1875. évben született és népfőlkélesi be-mutatás szemléken alkalmazásnak talált B. alszázalás népfőlkélok **november 3-án délelőtt 11 óráig** az illetékes kiegészítőparancsnoksághoz bevonulni tartoznak. Nem kell azonban bevonulniok a szept. 20-iki miniszteri rendelet értelmében a november 30-ig szabadságot gőz- és motoreke gépészeknek és fűtőknek.

— **A hazaárulók vagyonának zárlat alá vétele.** A kormány a hazaárulók vagyoni felelőségeről szóló törvényben nyert fölhatalmazás alapján rendelettel bocsatott ki a hazaárulók vagyonának zárlat alá vétele körül követendő eljárás szabályozása tárgyában. A rendelet szerint az igazságügy-miniszter jelöli ki azt a királyi ügyészséget, amely a zárlat elrendelése iránt indítványt tesz és azt a vizsgálóbíró, aki a zárlat elrendelése fölött határoz. A vizsgálóbíró tekintet nélkül arra, hogy az elkövetett cselekmény miatt a bűnvádi eljárás vagy az állam igényének érvényesítése végett a polgári kereset már meg van-e indítva, a zárlatot elrendelheti és pedig a terhelt meghallgatása nélkül is. A zárlatot elrendelő végzés ellen a végrehajtással halasztó hatállyal nem bíró felelőmóddal lehet élni a vádtanácshoz, onnét pedig a királyi ítélőtáblához. A vizsgálóbíró a zárlat foganatosítása végett a végrehajtási eljárás szabályai szerint illetékes polgári bíróságot keresi meg, mely egyuttal az esetleg felmerülő tartási igények kérdésében is határoz. A zárlat alá vett vagyon egy zárgondnok kezére bízandó, még ha a vagyon több bíróság területén van is. A rendelet további részében az eljárás részleteit szabályozza.

— **Mennyi táplálék kell egy hadosztálynak?** Érdekes kimutatás jelent meg a párisi Temps-ben, mely hivatalos adatok alapján közli, hogy egy francia gyaloghadosztály 1914. aug. 6-tól kezdve eddig, illetve augusztus hó 5-ig bezárólag összesen 3.007.281 kilogramm húst fogyasztott el, összesen 4.979.595 frank értékben. Ennyi hús kellett tehát a katonák táplálására, erőben és harc-képességben való tartására. Ebből a rengeteg mennyiségű húsból pedig majdnem az egész kvantum a katonák gyomrába vándorolt, mert mind-össze csak 20.000 kilogramra rugott az a mennyiség, amit a katonai egészségügyi hatóság emberi táplálkozásra alkalmatlannak minősített s a forgalomból kivonva megsemmisített. E rengeteg hús mennyiség előteremtésére 9529 darab szarvas-marhat, 55 borjút, 11.432 darab birkát, kecskét és bárányt és 539 darab sertést vásároltak össze és vágták le, amiknek bőrért a katonai kincstár 213.068 frankot vett be s így — ez összeg levonásával — a hadosztály, egy évi husellátása közel ötmillió frankba került. Ha már most számbavesszük, hogy cirka 50 hadosztály van a harctéren vagy másolthoz szolgáltatban, nyomban megérthetjük, hogy mi okozza a hushiany és a drágaságot.

— **Németországban tilos a zsírral főzés.** A német szövetségi tanács november 10-én életbe lépő rendeletet adott ki az állati és növényi zsírok és olajok ipari felhasználásának korlátozása érdekében. Egyáltalában tilos lesz keveretlen állapotban a zsírt és az olajat ilyen célra felhasználni s a kénésre vagy tüzelésre alkalmazott zsírt és olajat háromnegyed részben pótlóanyagból kell előállítani és zsírt, valamint olajat a jelenlegi összetételében csak 25 százalékig tartalmazhat.

— **A duggatóhagymáról.** A vörshagyma óriási keresettség és ára indokolta teszi, hogy a hagymatermelés minél nagyobb mérvű felkarolásának gondolatával már most foglalkozzunk. A vörshagyma természetesenek egyik legjobb és legolcsóbb módja a duggatóhagymákról való termesztés. A duggatóhagymát vagy sürűt vetve magunk termeljük vagy vesszük. Mindkét esetben igen lényeges dolog, hogy a hagymát tökéletesen kiszárítsuk, mert csak így számíthatunk arra, hogy nem fog felmagzani. A kiszáritás kicsinyben úgy történik, hogy kisebb tüllzacskókban a duggatóhagymát mérsékelt fűtött helyiségben, kamrában, szobában tartjuk és időnkint felkeverjük. Ha duggatóhagymát vesszünk, azt is tanácsos lesz már most beszerezni és a tél folyamán így kiszár-kasztani.

— **Gondoskodjunk szőlőkötöző anyagról.** A háború hosszas tartama és az a kilátástalanság, amely a bekérező vonatkozó vagyaink előtt áll, minden téren arra intenek, hogy előrelátók legyünk. Már most gondoskodjunk mindazokról az anya-

gokról, amelyeknek beszerzése a háború folyamán megnehezült. Ilyenek a szőlőkötöző anyagok is. Raffiát ma nem lehet kapni és behozatala nem valószínű, úgy, hogy a szőlőkötöző anyagok tekintetében a jövő esztendőben csaknem teljes hiánynak nézünk elébe. Most van az ideje, hogy ennek a hiánynak legálább némi pótlásáról gondoskodjunk. A kukoricafosztásnál a kötözésre alkalmas leveleket tegyük felre és télen át összekötözve, tegyük alkalmas szőlőkötöző fonállá. Ugyancsak a tél folyamán válogathatunk a rozszalmából olyan ép és hosszabb szalakat, melyek szőlőkötözésre felhasználhatók lesznek.

— **Beszűntetik a vasutak vasárnap munkaszünetét.** Ertesítésünk szerint a délvasut és a Mav. igazgatóságai legközelebb felfüggesztik a vasárnapi munkaszünetet. A készülő rendelkezés szerint a rendkívüli viszonyokra való tekintettel vasárnapon és ünnepnapra is fel kell venni, illetőleg ki kell szolgáltatni az élő állatokat és teherarut. Kétségtelen, hogy a teheráruforgalom sokat fog nyerni ezzel az intézkedéssel, amely Ausztriában már meg is történt.

— **A plébános és tanító urak figyelmébe!** Az egyházmegye területéről többször megkerestek bennünket, hogy részleges párbér-naplót szállítsunk. A több helyről beszerzett adatok alapján könnyen áttekinthető és kezelhető párbér-naplót szerkesztettünk, óhajtvá ezzel is a főtiszt. plébános és tanító urak érdekeit szolgálni. Ara ivenkint 4 fillér. Félvászonkötésben 25 iv 2:50 K., 50 iv 3:50 K. Párbér-nyugta ára — mindig a kívánt minta szerint — ezer darabonkint 7 korona, minden további ezer 5 korona. Egyházmegyei Könyvnyomda Veszprém.

— **Egy jó családból való fiu tanuló-nak felvétetik Bakos Kálmán fűszer- és csemegekereskedésében Veszprém.**

Használjunk hadisegély-bélyeget!

A háború krónikája.

Október 17. Csapataink az Avala-erődítések előtt állnak. Több erősen elsáncolt magaslati állást elfoglaltak az ellenség től. A német csapatok több helyreget meghódítottak. A bolgárok sok helyen átkeltek a határhelységeken és elfoglalták Zajecvár keleti védőművét.

Az oroszokat mindenütt visszaverjük. A Dolomitokban és a tengeremleken élénk tüzelés folyik.

Hasztalan támadnak a franciák, mert a németek mindenütt nagy sikerrel harcolnak.

A török harctéren nincs jelentős esemény. Október 18. Osztrák és magyar és német zászlóaljok tegnap atkaroló támadással északról és nyugatról rohammal vették be az Avala-hegyen levő szerb állásokat.

A bolgárok Zajecvár alatt áttörtek a Timokon és rohammal vették be a Knjazeváctól kelebre emelkedő Vlogovica-magaslatot. Kétszáz embert fogtak el és nyolc ágyut zsákmányoltak. Támadásuk mindenütt előrehalad.

A Kormin-patak mellett erős orosz támadásokat vertünk vissza. Egyebként északkeleten nincs újság.

A nyugati harctéren nem történt jelentősebb esemény.

A kaukázusi fronton a Kautektól nyugatra eső vidéken az oroszokat, akik a törökök állásait meglepetésszerűen megtámadni igyekeztek, visszavetették és nekik súlyos veszteséget okoztak.

A doberdói fensík északnyugati szakaszán több gyalogsági támadást vertek vissza vitéz katonáink. Az ellenséget súlyos veszteség érte. Görcnél és Tolmeinnél ellenséges tüzérési tüzelés folyt. Karintiában és Tirolban is heves tüzérési tüzelés volt.

Október 19. Az Avala-szakaszon nagyobb szerb seregek visszavonulnak. Csapataink mindenütt tovább támadnak. A Macsvában és az alsó Morava mindkét partján is egyre előbbre haladunk. A bolgárok nagy sikerrel harcolnak.

A Kormin-patak mellett nagy vereség érte az oroszot.

A Doberdó-fensíkon nagy támadást vertünk vissza.

A németek visszaverték az angolok és franciák támadásait. A franciák vesztesége nagy.

A Dardanella-harcvonalon az ellenség szárazföldi és hajótüzérsége egy ideig ágyuzta a törökök állásait, de eredmény nélkül.

Október 20. A Macsva legnagyobb részét és Obrenovácot elfoglaltuk. Belgrádtól délre Ripanjon túl nyomultak előre a szövetséges csapatok. Összekötöttségünket a Morava partjain előnyomuló német csapatokkal megnyertük.

Az oroszok tegnap az alsó Styr mocsár- és erdővezetében folytatták támadásaikat.

A Deraznától északnyugatra levő Boguslavka falunál az ellenség három ízben intézett eredménytelenül rohamot egy honvédhadosztály hadállásai ellen. Tüzeléssel és közelharcban vertük vissza.

A mieink 3 tisztet és több, mint 500 főnyi legénységet fogtak el, valamint 2 gépfegyvert zsákmányoltak.

A nyugati harctéren lényeges esemény nem történt.

Az Isonzó-vonalon növekszik a harc. Tegnap az ellenség erős tüzérési előkészítés után több helyen is támadott. A támadás tűzünkben minde-nyit összeomlott. A támadókat a legsúlyosabb veszteség érte.

A török harctéren az ellenség utolsó erőfeszítésképp egy óra alatt 1000 gránátot lött el. Egyebként a helyzet változatlan.

Október 21. A szövetséges csapatok minde-nyit előre haladnak. A Macsvában Sabáchoz közelednek katonáink. Ripanj és Grocka vidékén újabb sikert értek el. A németek Szendrőtől délre és Pozsarevácotól délkeletre újra tért nyertek. — A bolgárok Egripalánkiától délnyugatra erős szerb állásokat foglaltak el. Bolgárok előrenyomultak Kumanova felé. Több macedóniai helységet a bolgárok megszállták.

Az orosz harctéren nincs lényegesebb változás.

Az olaszok az egész vonalon élénkebben dolgoznak. Az Isonzó-harcvonalon fokozódott a tüzérési tűz. A tiroli vonalon nagyobb harc volt. Az olasz gyalogság több helyen támadott, de nagy veszteségével mindenütt visszaverték. A Judikaria-szakaszon előretolt osztagaink a fővédelmi vonalra vonultak vissza.

A Czappagneban Prunoytól északkeletre a németek 4 tisztet és 364 főnyi legénységet elfogtak, 3 géppuskát, 3 aknavetőt és sok hadiszert zsákmányoltak.

Október 22. Katonáink bevonultak Sabácba. A Macsva lapályán már nincs ellenség. Csapataink az egész vonalon előbbre haladnak. A bolgárok Piroltól keletre a fővédőművekhez közelednek és behatoltak a kumanovai medencébe és a Vardar-völgybe.

A Styr mellett folyt tegnapi harban 1300 oroszot fogtunk el és 3 gépfegyvert zsákmányoltunk.

A nyugati harctéren nevezetes esemény nem történt.

Az egész délnyugati harc vonalon nagyszabású harc folyik.

Tirolban tegnap az olaszok számos erős támadása omlott össze erős hadállásainkon.

A Dolomitokban új olasz támadásokat vertünk vissza a Col di Lanán, a Monte Siefen és a Schluederbachtól délre lévő határhídnál.

A Carni-nyergen, a Wolayi-tóól nyugatra olasz alpési csapatok egy támadását vertük vissza. A tengeremleken az olasz tüzérési tüzelése a legnagyobb heveségre fokozódott és napközben az egész Isonzó-harcvonalon tartott.

A Pyreneusok körül.

— Irta: Zsigmond János. — 47

A festőművészet terén is az első között találjuk Spanyolországot, miről tanuskodnak nemcsak hazai képtárai, hanem a külföld minden nagyobb képtárában található remekai a spanyol festészetnek. Különösen gazdag képgyűjteménye van Madridban a Museo del Prado-nak. Vele kevés képgyűjteménye a világnak versenyezhet. Pedro Campana, a görög származású Theotokopuli, Juan de las Roelas, Francisco Ribalta, Jusepe de Ribera, Francisco Zurbaran, Alonso Cano, Bartolomeo Estaban Murillo, Goya stb. Murillo neve maga ismertté tette Spanyolországot a festőművészet terén. Iskolák alakultak itt is a festészet terén, mint a valenciai, granadai stb.

Az említett Museo del Prado-t III. Károly király alapította 1785-ben. A régi képeket tartalmazó gyűjteménye egyike a világ legértékesebb műkinccsének. Mellette a spanyol iskolák, az itáliai iskolák, a flamand iskola, a francia iskola. Külön terem van számvá Marillónak, Ribera-nak. A gyűjtemény alapos tanulmányozása heteket igényelne. Külön gyűjteménye van a modern festészetnek és szobrászatnak a Museo de Arte moderno-ban.

Gazdag a Museo Arqueologico Nacional, mely a történet előtti időkől kezdve a jelenkorig felöleli a minden körbe tartozó régiségeket. A természetadományok számára ott van a Museo de Ciencias Naturales. Fegyvergyűjteményül szolgál a királyi palotával kapcsolatos Armeria. A tengerészetet felöleli a Marinemuseo. A Museo de Artilleria szintén érdekes fegyvergyűjteményt, erődítési kikötői modelleket stb. foglal magában. A képzőművészetek fejlesztésére szolgál a Real Academia de Bellas Artes, a botanika céljait szolgálja a botanikus kert. A könyvgyűjteményeket, valamint a régi kéziratokat tartalmazza a Palacio de la Bibliotheca y Museos Nacionales. Az Archivo Historico Nacional régi okmányokat, alapító-leveleket tartalmaz, köztük egy 13. századbeli kasztíliai spanyol fordítását Instinianus Kodex-ének.

Semmi sem hiányzik itt, ami egy modern fővárosban tudományos és művészeti téren megkívánható. Sok kincse van együtt a tudománynak és művészetnek, amit az egykori, még hatalmas Spanyolország tudott fönttartani. Mintegy a régi Spanyolország látszik feltámadni ezekben az emlékekben, melyekhez a mai és a jövőbeli Spanyolország előreláthatólag igen kis mértékben fog hozzájárulni.

Méltán büszkesége Madridnak az a szép tér, mely Prado (a latin pratum-ból) néven mint sétater szerepel, fásítva van egész hosszában és a madridi közönségnek a legújabb ideig majdnem egyedüli sétaterre volt. Madridban pedig szükség van sétaterre annál is inkább, mert kint a vidéken nem találni üdülőhelyet, lévén a város egész környéke fátlan és kopár. Ez is egyik oka, hogy a különben is szép Prado-t a közönség annyira kedveli, a költők pedig, köztük Lope de Vega is megénekelték. A Prado hosszu sétányain már a délszaki növények is érvényesülnek, ami csak emeli annak a szépségét, ámbár még jobban is érvényesíthették volna, mint ahogy tényleg van.

Az Escorial.

Aki Madridban megfordul, nem szokta elmulasztani a kirándulást a szomszédos Escorial-ba, a spanyol királyok pompás palotájának megtekintésére. Az egész község alig számlál pár ezer lakost, jelentősége az egykori bányatelepet (latinul scoria=fémsalak) a II. Fülöp király által épített palota, templom és kolostor tette és teszi ritka művészi kivitelénél fogva a jövőben is. Eredetét annak köszöni, hogy a király St. Quentin ostroma alkalmával hadi taktikából kénytelen volt a spanyol származású római katonának és martirnak, Szent Lőrincnek egy ottani templomát leromboztatni. Ekkor fogadta meg a király, hogy kienegesztesseül ennek a kényszerűségből eredő rombolásnak, kolostort és templomot emel. Szele előtt lebegett atyjának, V. Károly német-római császárnak és spanyol királynak a példája, aki a trónról lemondván, Estremadurában egy kolostorban töltötte élete hátralévő részét. Atyjának ez az ő korában magasztosnak tartott fénye nagy hatással volt kortársaira és magára II. Fülöpre is. Az ő vallásos leike is óhajtott a kolostor csendjét és nyugalomát fiatal éveiben már. Megvalósította tehát tervét és a kolostorral kapcsolatban építette palotáját és így uralkodása idejének egy részét atya példájára ha nem is állandóan a kolostorban, de legalább is a vele kapcsolatos palotában kolostori életet folytatva töltötte.

Két éven át keresték az e célnak megfelelő helyet, melynek magányosságban és mégsem messzire kellett lennie Madridtól. Tervei kivételét II. Fülöp a Rómában és Nápolyban képzett jeles építésze, Iuan Battista de Toledo-ra bízta, aki azonban az alapkövetései után nemsokára meghalt. Őt követte a magas színvonalon álló Iuan Herrera, aki Brüsszelben tanulta az építészetet.

Az építésnél II. Fülöp fönttartotta magának az irányítás jogát, mintahogy az eszme is eredetileg az övé volt, úgy a kivétel minden részletét és módosításait

megbeszélte vele, a technikai kérdésekben is ő döntött a kül- és belföldi meghívott mesterek minden működését szigorúan ellenőrizte. Az építés gyorsan haladt. 1581-ben már fönt volt a kereszt a templom kupoláján, 1583-ban pedig a zárókövetélt tartották meg. Az egész mű költsége 16¹/₂ millió peszete (körülbelül annyi korona) volt. A mű létrehozásában jelentékeny része volt tehát II. Fülöpnek és veleszületett autokratikus hajlamait, valamint nagy szorgalmát és munkabírását itt is érvényesítette.

A pompás épület stílusa a renaissance, mely csak a viszonyok szerint érvényesül, így a dór oszloprendszert is alkalmazták. Az egész nagy épületomb négyzetöglű alkotás. Középen van a római Szent Péter-templom mintájára készült templom, melynek egyik oldalát a királyi palota, másikat a kolostor foglalja el. Semmi dísz nem pompázik rajta kívülről. Anyaga kékesfehér gránit. Ebből épült az Escorial, ez a minden időknek egyik legnevezetesebb épülete, mely nem annyira királyi palota, mint inkább erőd vagy fogház benyomását kelti a szemlélőben. Belsejének a díszítést jobbra Olaszországból hívott festőművészekre bízta a király, akik közül Zuccaro, Cambiano és Tibaldi emelkednek ki, míg a spanyolok közül Fernandez Navarrete.

Belseje megtekinthető egész nap. Történelmi szempontból a királyi palotát képező rész a legérdekesebb. Itt szemünk elé tárul II. Fülöp királynak egész története, melynek középpontjában ez a különös fejedelem áll. Innét kormányozta a szó szoros értelmében óriási birodalmát. A nagyszerű palotában is a király magán lakosztályában puritán egyszerűség honol. Nem nézhetünk bizonyos meghatottság nélkül arra az egyszerű íróasztalra, amely mellett a fáradhatatlan király élete jelentékeny részét töltötte. Helytartóinak részletes jelentéseit ott tanulmányozta át és küldte válaszképpen további utasításait. Az íróasztalon heverő részletes jelentéseken ott láthatók a széljegyzetek, melyek elárulják, hogy a király mennyire komolyan vett minden hivatalos jelentést. Egy birodalom részleges története játszódott le amellett az íróasztal mellett, ahonnan a király akaratát tartalmazó rendeletek szétmentek az akkori nagy spanyol birodalom minden zugába.

IRODALOM.

* **A hős karácsonya.** Karácsonyi színmű 2 felvonásban. Irta **Ballegh** András dégi plebánus. A vallásosság és hazaszeretet mély érzése hatja át e kis alkalmi színmű minden alakját és jellemét, és az Istenben bizó szegénység, a szeretet cselekedeteiben örömet lelő gazdagság és az áldozatokra kész hazafiság megdicsőüléséből fakad a költőisége. A végső nyomor kopogtat már a kis unokáit gondozó özvegy ajtaján, akinek fia három hónap óta nem ad hírt magáról a harcok zivatarából. Az anyjukat veszített gyermekeknek csak a jóemberek irgalmából jut egy kis ruhácska, pár játékszer karácsonyi ajándéku, mikor a gyermekek imáját az utcséli Mária-képnél kihallgató Hortensia főhercegnő gazdag ajándékaival meleggé, fényessé teszi a szent estélyt és hogy örömköböl semmi se hiányozzék, elhozza nekik sebesült, de már gyógyuló atyjukat és atyjuknak — vitészegeért — a királyi kiűntetést. A darab érzelmes jelenetei ügyesen szövődnek egymashoz, nyelve magyaros és tömör, egyes helyeken költői lendületű. A füzet, melynek tiszta jóvedelmét szerző a háboruban elesett katonák özvegyei és árvái javára fordítja, a veszprémi Egyházmegyei nyomdában jelent meg. Ára 40 fillér. (Megrendelhető a szerzőnél: **Ballegh** András plebánus Dég, Veszprém m.)

* **Az Egyházi Közlöny** (szerkeszti: Hivatal József) XXVII. evfolyam 42. számának tartalma: Vezércikk. Irta: Saly László dr. Kórházi olvasókönyvek. — Egyetemes Egyház. — A szerkeszték és a háború. — A pápa és a hadifoglyok. — A pápa a spanyolokhoz. — A francia nagykövet lapja a hitélet ellen. — Budrillart prelátus a pápáról. — Az Anyaszentegyház legifjabb bibornoka. — Munkások a pápánál. — Gotti bibornok állapota. — Egy megtért muzulmán boldoggyávátása. — Harc a vallástanításért. — A szabadkő-

műves uralom. — Halálozás. — Francia támadás a pápa ellen. — A római kérdés és a jezsuitatörvény a bajor parlamentben. — Vilmos császár a jövő kötelességről. — A belga kormány lapja és a német katolikusok. — A pápa békemunkája ellen. — Mercier bibornok pásztorlevele. — Északamerika katolikus egyetemei. — A bolgár unitusok a Balkán-háború előtt és után. — A macedóniai bolgárság előnarcosa. — A lembergi érsek a helytartónál. — A megszállott területek jurisdikciója. — A magyar szalézianusok kérése. — Egyház-jogász. Sipos István dr. Magyar állampolgárnak külföldön külföldivel kötött házassága. — Huszár Elemér dr. Hadi gyermek-törvényesítés. — Egyháztörténelem. Hadzsega Gyula dr. A pápák és a görög kath. Egyház. — Liturgia. A Szent Gerely-féle misék. — Nem katolikus vallások. Dr. Orientalis. A Mogillás-féle orthodox kathekezizmus. III. — Társalgó. Hodács Ágost. A babona háborus aratása. — Különféle. (Dr. F. L.) Az orosz vallási probléma. (III.) — Irodalom. Dr. Hadzsega Gyula. Die Entstehung des Neuen Testaments und die wichtigsten Folgen der Neuen Schöpfung. — Boroviczény Nándor dr. A váci egyházmegye történeti névtára. — Scheffler János dr. Der Freund der armen Seelen oder die katholische Lehre von jenseitigen Reinigungsorte. — H. Gy. dr. Der Lehrstuhl für Religionsgeschichte. — Személyi hírek és apróságok. — Memento. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések. Szerkesztőség és kiadóhivatal. Budapest, VIII., Esterházy-utca 19. sz. — Előfizetési ára egy évre 12 korona.

Anyakönyvi kivonat.

— 1915. okt. 7-től okt. 20-ig. —

Születés.

Tóth József fogházor és Fusch Mária fia Elemér Tamás r. kath. — Angermann Katalin napszámosnó leánya Terézia r. kath. — Muics Tivadar Miklós m. kir. honvédőrnagy és Kautsky Stefánia Olga leánya Teodora Mária Stefánia r. kath. — László Julianna házicseléd leánya Mária r. kath. — Angermann Mária varrónő fia Tivadar Antal r. kath. — Reichardt Ferenc kőművessegéd és Kis Julianna fia János István r. kath. — Farkas Ernő munkásbiztosító pénztári igazgató és Horváth Ilona fia Károly Andor r. kath.

Halálozás.

Platona Pál gör. kel. 31 éves katoná a hazáért hősi halált halt 1915. febr. 23-án. — Vingelman István r. kath. 2 éves. — Kovács János r. kath. 1 hónapos. — Poty Anna r. kath. 5 hónapos. — Szöllősi Antal kőművessegéd r. kath. 80 éves. — Szabó Béla ref. 10 hónapos. — Groza Vilmos gör. kel. 1 hónapos. — Mártonos Róza ref. 1 hónapos. — Fazekas Ernő ág. h. ev. 17 hónapos. — Homor Ferenc r. kath. 12 hónapos.

Házasság.

Lehóczki István kántortanító r. kath. és Székely Antónia Emilia r. kath. — Kubelka Nándor r. kath. és Antal Katalin izr. — Jánoki János napszámos r. kath. és Fazekas Mária napszámosnó r. kath. — Kránitz Sándor főpincér r. kath. és Tóth Rozália r. kath. — Keller Ferenc asztalosiparos r. kath. és Kocsis Rozália r. kath.

Tojásos tarhonyát

tisztá nullás buzalisztból készítve 5 kg.-os csomagban 10 koronaért bérmentve szállítok utánvét mellett vagy a pénz előzetes beküldése ellenében

ZIEGLER F., Nagymegyer
Komárom megye.

Fogászati műterem

Veszprém, Rákóczi-ter 22. sz. Telefon 49.

Wellner Gyula

régi jóhírű fogászati műterme. Rendelkezésre áll az összes fogászatba vágó műveletekre.

Foghuzás, fogtömés, műfogak, fogsorok.

A szájpadtás nélküli műfogak specialis készítője.

Számtalan elismerő levél.

Tanítóknak kedvezmény.

HIRDETÉSEK
felvételnek a kiadóhivatalban.

ROLAND FERENC
orgona- és harmoniumkészítő
VESZPRÉMBEN
Ostrómlépcső-utca 5. sz.

Elvállal teljesen új orgonák építését a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivittelig — pneumatikai rendszer szerint. **ORGONÁK** átalakítását és hangolását jutányos árban számítom. Iskolák részére **HARMONIUMOKAT** jó erős kivitelben készítek. **ZONGORÁK** javítását és hangolását úgy helyben, mint vidéken a lehető legrövidebb idő alatt eszközölök.

Bakos Kálmán

fűszer- és csemegekereskedő, ásványviz nagy raktára

VESZPRÉM.

Telefon: 55. — Sürgőnycim: Bakos Veszprém.

Ajánlom az őszi időnyre bel- és külföldi csemegeárukat, válogatott fűszerek, idei aratású tea: különlegességeimet.

Teasütemények, csokoládék, kakaó és gyermektápszerek. Mindennemű hal- és huskonzervek.

Befőttek, lekvárok, Jamsrum, likőrök, cognac és pezsgők, bel- és külföldi borok. - Kávékban nagy választék.

Gőzkávépörköldé

Naponta friss pörkölt kávékeverék.

Háztartási és gazdasági cikkek. — Illatszerek. Finom hentesárúk. Prágai sonka.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság

veszprémi főügynöksége

elfogad tűz-, jég-, betörési, bal eset, szavatossági, élet- és járadék-biztosításokat.

A társaság a legrégebb és legnagyobb magyar biztosító intézet; — biztosítéki alapjai meghaladják a 210 millió koronát s így minden tekintetben a legnagyobb biztonságot nyújtják.

Irodai helyiség: Szabadi-utca 3. sz. földszint. Képviseli: **SULY LÁSZLÓ.**

Alapított 1894-ben

Villanyerőre berendezve

Egyházmegyei Könyvnyomda

Készít a legrövidebb idő alatt és raktáron tart:

KÖNYVNYOMDAI MUNKÁKAT

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivittelig minden néven nevezendő

ugymint: röpiratok, füzetek, könyvek, folyóiratok, árjegyzékek, körlevelek, hirdetések, falragaszok, évi jelentések, mérlegek, kimutatások, gyászlapok, rovatolt tablázatok, névjegyzékek, meghívók, eljegyzési és esküvői tudósítások, számlák, címkek, stb. stb., jutányos árakon számítva.

plébánia-hivatalok és iskolák részére szükséges mindenféle

HIVATALOS NYOMTATVÁNYT

melyek tetszés szerint fűzve vagy bekötve szállíthatnak. Hivatalos levélpapírok és borítékok, okmányborítékok mindenféle alakban és színben. Egy és négyvonalas csinos vizsgálpapírok, tet zésszerűtlen mennyiségben. — Kaphatók a legjobb minőségű fehér írópapír, ugyazintén fogalmazópapírok.

Postai megrendelések azonnal elintéztetnek.

Telefon 81

Veszprémben

Telefon 81